

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію

Цзян Цін

«Тембр-амплуа колоратурного сопрано

у сучасній виконавській практиці»,

представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво,

галузь знань 02 – Культура і мистецтво

Оперне мистецтво – чи не найбільш демократичний музичний жанр, принаймні, найбільш популярний. На ступень зацікавленості оперою та життєтворчістю видатних майстрів оперної сцени не вплинуло ні розповсюдження масової культури, ні зміна системи музичної комунікації, ні новітні техніки композиції переосмислення трактування звукозображальних можливостей людського голосу. Не зважаючи на все це, захоплення оперою єднає величезну кількість людей по всьому світові, зокрема у дисертації Цзян Цін дисертації дуже влучно наголошено на тому, що протягом XX – XXI століття до спільноти поціновувачів західноєвропейської опери та стилю *bel canto* долучилися митці Китайської народної республіки.

Водночас, погодимося з авторкою, яка зазначає, що дуже важливими є питання щодо дослідження того як впливає сучасність на оперне мистецтво, зокрема систему тембр-амплуа. Тож, актуальність роботи, яка обґрунтована таким чином: «1) нагальною потребою наукового досягнення змін, що відбуваються у сучасній виконавській практиці; 2) відсутністю спеціальних праць, присвячених дослідженню феномену колоратурного сопрано у сучасній вокальній культурі; 3) необхідністю заповнення лакун щодо життєтворчості видатних колоратурних сопрано XX – XXI століть» (с. 13 – 14) не викликає жодних сумнівів.

Мета дослідження – виявити загальне, особливе та одиничне у трактуваннях тембр-амплуа колоратурного сопрано у сучасній виконавській практиці (с. 14), досягнення якою передбачає розв’язання низки завдань, що

визначають логіку викладу основного тексту дисертації (й, відповідно, її структуру), а також отримання результатів, що свідчать як про оригінальність наукової концепції, так й про наукову новизну роботи. У праці вперше:

- найвідоміші партії для колоратурного сопрано представлені крізь призму історико-стильового розвитку західно-європейського оперного мистецтва XVIII – XIX століть;
- проаналізовано виконавські версії обраних партій для колоратурного сопрано як частину сучасної виконавської практики;
- визначено специфіку творчості китайських колоратурних сопрано в аспекті культурного діалогу «Схід – Захід»» (с.16 – 17).

Також важливо наголосити, що у роботі набули подальшого розвитку наукові концепції, що останнім часом розробляються в українському музикознавстві, зокрема щодо понять «тембр-амплуа», «вокальний стиль», «китайське бельканто», «виконавська практика», «стильова домінанта».

Об'єктом дослідження при цьому є «вокальне мистецтво XVII – XXI століть» (с. 15), а предметом «специфіка трактування тембр-амплуа колоратурного сопрано у сучасній виконавській практиці» (с. 16).

Безумовною перевагою роботи є обраний дисертанткою матеріал дослідження, до якого включено партитури опер В.А. Моцарта «Чарівна флейта», «Лючія ді Ламмермур» Г. Доніцетті, «Севільський цирульник» Дж. Россіні, «Травіата» Дж. Верді, «Мадам Баттерфляй» та «Манон Леско» Дж. Пуччіні, «Лакме» Л. Деліба та виконавські версії окремих номерів з цих опер (записи оперних спектаклів, концертів та студійні записи) представлені видатними співачками.

Структура дисертації відображає її концептуальну направленість та дозволяє виокремлювати магістральні напрями. Розділи логічно пов'язані між собою, а виклад матеріалу є докладним.

У Вступі окреслені актуальність, мета, завдання, об'єкт, предмет, матеріали дослідження.

У Першому розділі увага дисертантки спрямована на осмислення сучасних наукових підходів щодо:

- класифікації співочих голосів (доречним тут є введення до вітчизняного наукового обігу книги «Путівник по оперним ролям та аріям» / «Guide to operatic roles and arias» (1994) американського піаніста, вокального педагога, диригента Річарда Болдрі / Richard Boldrey);
- поняття тембр-амплуа й тут, знов таки як перевагу роботи звернемо увагу на вивчення широкого кола наукових праць;
- осягнення феномену колоратурного сопрано та історії формування відповідного тембр-амплуа.

Досліджуючи історію західноєвропейського вокального мистецтва, дисертантка логічно та переконливо доводить власну думку про те, що, не зважаючи на той факт, що в оперних партитурах практично неможливо знайти авторську позначку щодо призначення певного партії саме колоратурному сопрано, існує традиція, згідно якої фахівці (співачи та вокальні викладачі) знають який тип голосу має співати певну роль в певній опері. Тому цілком доречним є порівняння напрацювань класифікації Fach-системи з музичною практикою, а саме – репертуаром видатних співачок: А. Нежданової, Є. Мірошніченко, Б. Руденко, Дж. Сазерленд. Також здається доволі переконливим перелік опер ХІХ століття, які, на думку Цзян Цінь презентують різні підходи до трактування тембр-амплуа колоратурного сопрано. Важливою й корисною тут є надана інформація щодо перших виконавиць оперних партій, які сьогодні входять до репертуару колоратурних сопрано.

Спираючись на напрацювання Першого розділу дисертації, дисертантка у Другому пропонує власний погляд на те, яким чином тембр-амплуа трактується у сучасному оперному театрі: західноєвропейському, українському та китайському.

Акцентуючи увагу на тих змінах, що відбувається у сучасному оперному театрі, яким доволі часто керують не диригенти, а режисери; на тому, яким

чином на вокальну практику впливають можливості, що надає технічний прогрес; на тому як змінюється репертуарна політика оперних театрів, завдяки чому на сцену повертаються опери, які раніше ставилися лише епізодично, дисертантка пропонує власну інтерпретацію того яким чином сьогодні сприймається тембр-амплуа колоратурного сопрано й, водночас, складає певну антологію відомих співачок, чия життєтворчість привертає увагу публіки та музичних критиків сьогодні.

Цікавим є матеріал підрозділу 2.2, що присвячено українському мистецтву, доречною тут є згадка не тільки про видатних співачок, але й про композиторську творчість.

Важливим акцентом роботи є презентація творчих портретів китайських співачок, колоратурних сопрано: Чжоу Сяоянь, Чжан Ліпін, У Біся, Дільбер Юнус, чия діяльність є відомою не лише на Батьківщині, але й в усьому світі.

Безумовною перевагою роботи є те, що вона містить посилання на всі аналізовані виконавські версії, особливо, коли йдеться про творчість китайських співачок.

Все вищевикладене дозволяє зробити висновок про те, що представлена дисертаційна робота має не тільки наукове, але й вагоме практичне значення. Втім, амплуа опонента передбачає й критичні висловлювання, поради та зауваження й, перш за все, необхідно сказати про те, що текст роботи, на жаль, містить певні технічні недоліки (одруківки). Також, потребують роз'яснення наступні питання:

1. Чому до матеріалу дослідження Ви не включили західноєвропейські опери XX – XXI століть?

2. Одним з важливих питань, поставлених у роботі є з'ясування того, чи можлива зміна типу голосу в оперному спектаклі, наскільки суттєво це змінить авторський задум. Й хоча в тексті є міркування щодо цього, ми не знаходимо відповіді у висновках. Тож, питання – чи можлива така зміна, на Ваш погляд, чим вона може бути «виправдана»?

Наведені запитання та міркування жодним чином не впливають на позитивну оцінку дисертаційного дослідження Цзян Цінь, адже актуальність обраної теми, вагомі висновки та наукова новизна свідчать про високий рівень авторки.

Наукові результати дослідження Цзян Цінь, висвітлені у трьох наукових статтях збірок категорії Б, відповідають вимогам МОН України і кількісно, і за змістом. Робота пройшла необхідну апробацію на Міжнародних науково-практичних конференціях. В дослідженні не виявлені порушення академічної доброчесності. За своїм змістом дисертаційна робота здобувачки Цзян Цінь повністю відповідає Стандарту вищої освіти зі спеціальності в галузі знань 02 – «Культура і мистецтво» за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво». Дисертаційна робота є завершеною науковою працею і свідчить про наявність особистого внеску здобувачки.

Підсумовуючи все вищенаведене, можемо констатувати, що наукова праця «Тембр-амплуа колоратурного сопрано у сучасній виконавській практиці» відповідає вимогам МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво, а її авторка Цзян Цінь заслуговує отримання пошукуваного наукового ступеня.

Кандидат мистецтвознавства, доцент,
декан вокально-хорового факультету
Одеської національної музичної
академії імені А.В. Нежданової

ЛОБОДА Л.М.